

Anvisning för parboende

Dokumenttyp Anvisning	Version 1.1	Dokumentet gäller för Socialförvaltningens verksamheter i egen och extern regi som beslutar om eller utför insatsen särskilt boende enligt SoL	Datum för fastställande 2024-09-05
Revideringsansvarig Stab		Revideringsintervall Vid behov	Reviderad datum
Dokumentansvarig Stab		Uppföljningsansvarig Stab	Tidplan Vartannat år

1. Syfte

Anvisningens syfte är att säkerställa att Falkenbergs kommun möjliggör för parboende i särskilt boende för äldre. Anvisningen ska ge stöd vid ansökan, verkställande och avslut av insatsen parboende.

2. Koppling till lagstiftning och andra styrdokument

Riksdagen införde 2012 en parboendegaranti i socialtjänstlagen (SFS 2001:453), SoL, i enlighet med propositionen *Rätten att få åldras tillsammans - en fråga om skälighet, värdighet och välbefinnande i äldreomsorgen* (Prop. 2011/12:147). Enligt 4 kap. 1c § SoL är det för den sökande som beviljats bistånd i form av permanent plats i särskilt boende skäligt att fortsatt kunna sammanbo med make/maka, partner eller sambo. Detta gäller under förutsättning att paret varaktigt har sammanbott eller, om den ena parten redan bor i ett sådant boende, att paret dessförinnan varaktigt har sammanbott. Detta gäller oavsett om den medboende har behov av boende i särskild boendeform.

Socialstyrelsen (2013) har i samarbete med Boverket gett ut vägledningen *Rätten att fortsätta bo tillsammans i ett äldreboende. Vägledning för tillämpning av socialtjänst- och hyreslagstiftningen*.

3. Anvisningen

3.1. Begreppsdefinition

Parboende är ett bistånd och en insats enligt SoL som kan beviljas för att möjliggöra för två personer som tidigare sammanbott i en parrelation att fortsätta att bo tillsammans trots att den ena har ett omfattande behov av vård och omsorg som endast kan tillgodoses i särskilt boende.

Sökande avser i anvisningen en person som ansöker om och beviljas plats i särskilt boende.

Medboende avser i anvisningen en person som överväger att eller har flyttat med till ett särskilt boende utan att själv ha behov av biståndet. Det kan vara make, maka, registrerad partner eller sambo. Med sambo avses två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll, enligt definition från 1 § 1st. sambolagen (SFS 2003:376).

Parboendepincipen gäller äldre makar, registrerade partner och sambor som varaktigt bott tillsammans. Propositionen (Prop. 2011/12:147) lyfter att det kan finnas andra personer och par som bor tillsammans och som vill fortsätta med det när den ena behöver flytta till ett särskilt boende, exempelvis syskon och vänner. I sådana fall är det upp till socialnämnden att bedöma vad som i det individuella fallet ska ingå i en skälig levnadsnivå för den som behöver bo i ett särskilt boende.

3.2. Ansökan om parboende

Parboende ansöks om enligt SoL. Rätten till parboende prövas efter att den sökande har bedömts ha rätten till särskilt boende. En sökande som redan bor i särskilt boende kan också ansöka om parboende.

3.2.1. Utredning

Biståndsenheten prövar den sökandes skäliga levnadsnivå. En förutsättning för paret att bo tillsammans i särskilt boende är att de är överens om det och förstår vad det innebär. Biståndsenheten ska klargöra båda parter viljor, förståelse för beslutet och att de kan överblicka konsekvenserna av det. Den medboende ska inte pressas av omgivningen till att flytta in i ett särskilt boende, utan bör istället uppmuntras att göra en noggrann övervägning innan definitivt beslut om att avveckla sitt aktuella boende tas.

Paret ska i samband med utredningen få information om hur den medboendes boendesituation kommer att bli i särskilt boende, hur möjligheten till stöd och hjälp ser ut och vilket eget ansvar den medboende har. Paret ska också få information om vilka alternativ den medboende har kring sin boendesituation om möjligheten till parboende upphör till följd av att den sökande avlider eller av andra skäl.

3.2.2. Beslut

Ett biståndsbeslut om parboende beviljas enligt 4 kap. 1 § SoL. I beslutet ska det framgå att hänsyn har tagits till bestämmelsen i 4 kap. 1c § SoL om att det ingår i en skälig levnadsnivå att kunna fortsätta bo tillsammans. Vid bifall ska det framgå att beslutet kan komma att ändras om den biståndsberättigade inte längre har behov av insatsen.

Ett beslut om parboende får inte villkoras med att den medboende måste behålla den tidigare bostaden, avstå från besittningsrätten eller stå i bostadskö. Det är däremot möjligt att avtala bort den medboendes besittningsskydd.

Skäl för avslag kan vara att paret inte är överens om att bo tillsammans i det särskilda boendet eller att paret inte bedömts bo eller har bott varaktigt tillsammans.

3.2.3. Överklagande

Om ansökan om parboende avslås kan den som är part i ärendet överklaga beslutet till förvaltningsrätten. Som part i ärendet räknas endas den sökande som har eller ska beviljas särskilt boende.

3.3. Verkställande av parboende

Lagstiftningen och dess förarbeten framför inga krav på hur parboende ska verkställas. Utformning av parboende måste ske utifrån lokala förhållanden utan att för den skull ge avkall på kvalitén i boendet. Paret ska känna att de sammanbor och utformningen på parboendet ska så långt som det är möjligt motsvara de önskemål som sökanden har, även om sökanden inte kan kräva ett speciellt boende. Utformningen av parboendet ska motsvara en skälig levnadsnivå. Det kan handla om att sammanbo i samma lägenhet eller att bo i två olika lägenheter på samma avdelning eller särskilda boende. Det kan även handla om att sökanden bor i en lägenhet i särskilt boende och att den medboende bor i ett trygghetsboende eller ett biståndsbedömt trygghetsboende i samma byggnad (Prop. 2011/12:147).

Biståndsenheten ska sträva efter att hitta flexibla lösningar som passar för paret utifrån individuella behov och önskemål. Om den medboende har behov av vård och omsorg som kan antas öka kan boende i samma lägenhet eller varsin lägenhet på ett särskilt boende vara att föredra då det kan vara

förebyggande och förhindra ytterligare en flytt för den medboende om denne ändå behöver plats i särskilt boende på sikt. Om den medboende inte har eller enbart har ett litet behov av vård och omsorg, kan egna separata lägenheter vara att föredra för att möjliggöra för den medboende att fortsätta leva som innan. Det minskar också kommunens risk att få färre tillgängliga lägenheter i särskilt boende till de som har behov av heldygnsvård.

Vid verkställande av parboende i särskilt boende i extern regi måste biståndsenheten förvissa sig om att entreprenadavtalet tillåter det.

3.3.1. Provboende

Om parboendet verkställs i samma lägenhet på särskilt boende bör den medboende rekommenderas att prova på att bo i det särskilda boendet under en testperiod. Det är viktigt för att paret ska veta att utformningen av boendet fungerar innan de tar ett definitivt beslut om att avveckla det ordinära boendet. Det kan även finnas andra skäl till när den medboende bör rekommenderas provboende.

3.3.2. Medboendes rätt till bistånd

Det ingår inget bistånd för den medboende vid ett beslut om parboende. Bemanningen på det särskilda boendet är dimensionerad efter dem som bor där med biståndsbeslut. Den medboende ska i huvudsak ta hand om sig själv och sitt hushåll som om det hade varit ett ordinärt boende.

Den medboende kan få sina måltider via det särskilda boendet mot en avgift motsvarande den matkostnad som gäller för särskilt boende.

Om den medboende behöver stöd och hjälp i vardagen ska den medboende ansöka om bistånd hos biståndsenheten. Handläggningen sker på samma sätt som i ordinärt boende med den skillnaden att den medboende av praktiska skäl inte väljer en hemtjänstutförare. Biståndet utförs av personalen i det särskilda boendet.

Den medboendes behov kan förändras under parboendetiden. Det särskilda boendet kan med samtycke från den medboende meddela biståndsenheten om förändringar i behovet av vård och omsorg. Om den medboende under parboendetiden utvecklar ett behov av heldygnsvård är det möjligt att den medboende också beviljas särskilt boende, vilket då avslutar parboendet.

3.3.3. Hemsjukvård för medboende

Kommunen ska enligt hälso- och sjukvårdslagen (SFS 2017:30), HSL, erbjuda hälso- och sjukvård åt den som efter beslut av kommunen bor i särskilt boende för äldre. Det innebär att den medboende inte automatiskt har rätt till kommunal hemsjukvård. Den medboende hänvisas i första hand till Region Halland för hälso- och sjukvård. Den medboende kan efter bedömning anses vara i behov av kommunal hemsjukvård.

3.3.4. Dokumentation

Regler för dokumentation avser inte den medboende. I vissa situationer kan den medboende behöva omnämnas i dokumentationen för den sökande, vilket den medboende bör uppmärksammas på i samband med verkställande.

Om den medboende också har beslut om bistånd sker dokumentation om den medboende i dennes akt enligt 11 kap. 5 och 6 §, 2 kap. 7 § SoL samt 16 kap. 4 § HSL. I vissa situationer kan den

sökande behöva omnämnas i dokumentationen för den medboende, vilket den sökande bör uppmärksammas på i samband med verkställande.

3.3.5. Avgift och hyreskontrakt

Avgifter och hyreskontrakt för den medboende regleras i socialnämndens riktlinjer – avgifter för omsorg enligt 8 kap. §§ 1–9 socialtjänstlagen (Falkenberg kommun, 2023).

3.3.6. Besittningsrätt

Biståndsenheten ska föra dialog med sökande och den medboende om att förhandla bort besittningsrätten i de fall när parboende verkställs i samma lägenhet eller i varsin lägenhet på det särskilda boendet.

3.3.7. Ersättning till det särskilda boendet

Det särskilda boendet ersätts för den medboendes beställda insatser enligt SoL och HSL på samma sätt som utförare i ordinärt boende.

3.3.8. Uppföljning

Om parboendet är verkställt i en eller i varsin lägenhet i särskilt boende bör biståndsenheten följa upp beslutet med täta intervaller. Syftet är att vara uppdaterad på den medboendes behov, boendesituation och för att löpande kunna ha dialog om vilka alternativ det finns när möjligheten till parboende upphör. Det är för att skapa förståelse för att kommunen behöver lägenheterna i de särskilda boendena till personer med omfattande vård- och omsorgsbehov, motsvarande heldygnsvård.

3.4. Avslut av parboende

Parboende upphör om den sökande eller medboende väljer att avsluta biståndet eller om den sökande avlider. Om parboendet upphör till följd av att den sökande avlider och parboendet är verkställt i en eller i varsin lägenhet i särskilt boende, kan den medboende välja att bo kvar eller att flytta ut. Beroende på den medboendes behov, hälsa och andra omständigheter kan alternativen vara olika lämpliga. Biståndsenheten ska i samförstånd med den medboende reda ut hur boendesituationen bäst utformas när parboendet upphör.

Den medboende kan välja att flytta ut från det särskilda boendet, exempelvis tillbaka till den tidigare bostaden eller till en annan bostad som den medboende själv anskaffat.

Om den medboende har utvecklat ett behov av heldygnsvård kan den medboende ansöka om särskilt boende för egen del och då bo kvar i det särskilda boendet. Den medboende kan välja att bo kvar även utan behov av heldygnsvård, förutsatt att besittningsskyddet inte har avtalats bort.

Biståndsenheten kan erbjuda den medboende en lägenhet i trygghetsboende, biståndsbedömt trygghetsboende eller hos det kommunala bostadsbolaget Fabo som ett alternativt till lägenheten i särskilt boende. Erbjudande om en annan lägenhet kan ges vid upprepande tillfällen med information om varför det är viktigt för kommunen att platserna på särskilt boende används för dem med behov av heldygnsvård. Kommunen skulle även kunna underlätta flytten på olika vis, exempelvis genom att erbjuda praktisk hjälp, om det finns fog för det.

4. Definitioner och avgränsningar

Anvisningen gäller i de fall då endast den ena parten har behov av särskilt boende. Om båda parter har behov av särskilt boende ges rätten till parboende istället i 2 kap. 2 § socialtjänstförordningen (SFS 2001:937), SoF.

5. Ansvar och uppföljning

Socialförvaltningens stab ansvarar för dokumentet samt att det följs upp och revideras. Berörda enhetschefer ansvarar för att anvisningen är känd bland medarbetare och följs. Alla medarbetare i berörda verksamheter ansvarar för att ta del av anvisningen och att följa den.

6. Referenslista

Falkenbergs kommun (2023). *Riktlinjer – avgifter för omsorg enligt 8 kap. §§ 1–9 socialtjänstlagen, SOC 2023/180*. Falkenberg: Socialnämnden.

Proposition 2011/12:147. *Rätten att få åldras tillsammans - en fråga om skälighet, värdighet och välbefinnande i äldreomsorgen*. [Elektronisk] Stockholm: Socialdepartementet. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/ratten-att-fa-aldras-tillsammans-en-fraga-om_gz03147/ [2024-09-05].

SFS 2017:30. *Hälso- och sjukvårdslagen*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2003:376. *Sambolagen*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2001:937. *Socialtjänstförordningen*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*. Stockholm: Socialdepartementet.

Socialstyrelsen (2013). *Rätten att fortsätta bo tillsammans i ett äldreboende. Vägledning för tillämpning av socialtjänst- och hyreslagstiftningen*. [Elektronisk] Stockholm. Tillgänglig: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/vagledning/2013-9-16.pdf> [2024-09-05].